

EL TEATRE DE BALTASAR PORCEL I LA CENSURA FRANQUISTA

Francesc FOGUET I BOREU
Universitat Autònoma de Barcelona

«Los años que hice teatro, que recuerde ahora, en la cuestión de editar no me han censurado nada o apenas nada. En la puesta en escena sí; a veces han tachado o bien han prohibido totalmente las representaciones», afirmava Baltasar Porcel a Antonio Beneyto (1975: 101). Els expedients relatius a les seves obres teatrals que es conserven a l'Archivo General de la Administración amb seu a Alcalá de Henares matisen, ni que sigui d'una manera incompleta, la percepció que tenia l'escriptor andritxol de l'efecte de la censura en l'edició o la representació dels seus textos. O, més en concret, d'una part: les edicions d'*Els condemnats* (1959), *La simbomba fosca* (1962) i *Teatre* (1965), i les representacions diverses, esdevingudes del 1966 al 1973, d'*Història d'una guerra*, *El general*, *Romanç de cec*, *Els condemnats*, *La simbomba fosca* i *Èxode*. Malauradament, entre la documentació conservada, no hi hem trobat els dossiers censoris d'algunes de les estrenes més significatives del període d'intensa dedicació de Porcel al gènere (1958-1965). Així, per exemple, no consten en els expedients de censura les estrenes que féu l'Agrupació Dramàtica de Barcelona (*Els condemnats*, el 1961, i *La simbomba fosca*, el 1962), el Teatre Experimental Català de Barcelona (*Èxode*, el 1962) o, entre d'altres, el Grup de Teatre Experimental de les Joventuts Musicals de Terrassa (*El general* i *Romanç de cec*, el 1965).¹

No obstant això, en l'epistolari entre Baltasar Porcel i Llorenç Villalonga, publicat el 2011, el jove escriptor esmenta esporàdicament les complicacions que tingueren les seves primeres peces teatrals amb la censura. Sense anar més lluny, el 1960, l'Agrupació Dramàtica de Barcelona (ADB), que ja disposava d'un historial notable en aquests afers, no pogué estrenar *Els condemnats* a la capital catalana, perquè la censura la prohibí el 21 d'octubre, tot i que sí que n'autoritza la preestrena —«a fuerza de influencias»— a Sant Boi de Llobregat, l'1 de novembre; després de revocar l'ordre adversa, es pogué presentar

1. Vegeu, entre altres aportacions a l'estudi del teatre de Baltasar Porcel, Joaquim Molas (1965), Jordi Arbonès (1973: 133-145), Joan-Lluís Marfany (1988), Rodolf Sirera (1997), Rosa Cabré Monné (1997), Antoni Nadal (2008) i M. Magdalena Alomar Vanrell (2009). Des d'enfocaments temàtics més globals, tracten també de la dramaturgia porceliana, Xavier Vall i Solaz (1994), Ramon X. Rosselló (1997), Enric Gallén (2005) i Maria Magdalena Alomar i Vanrell (2010a).

a Barcelona, al Teatre Candilejas, el 21 de febrer de 1961 (Porcel / Villalonga, 2011: 173-174 i 793; Coca, 1978: 133-134 i 206). Pocs mesos més tard, la primavera de 1962, l'ADB mateix ensopegà amb una intervenció molt dura de la censura a *La simbomba fosca*, estrenada al Palau de la Música el 4 d'abril: «la censura ha entrado a saco en la obra», escrivia Porcel a Villalonga en una carta datada a Barcelona, el 26 de març (Porcel / Villalonga, 2011: 498; Coca, 1978: 146-147 i 251; Sàbat, 2010: 267-274). Ens consta, doncs, que l'«estúpid i golafre pop, amb majúscula imperial anomenat Censura», manllevent les paraules de Salvador Espriu (1995: 4), actuà també amb contundència en aquests casos.

LES EDICIONS

L'editora Aina Moll Marquès, la filla gran de Francesc de Borja Moll, presentà en nom de l'editorial Moll de Palma de Mallorca dues instàncies d'autorització per a editar, en octau, sengles peces teatrals extenses (unes cent trenta pàgines) de Baltasar Porcel a la col·lecció «Biblioteca Raixa»: *Els condemnats*, el 21 de febrer de 1959, i *La simbomba fosca*, el 28 de febrer de 1962, en tots dos expedients per a un tiratge de 2.300 exemplars (a 20 pessetes/unitat el preu de venda). La resolució del Ministerio de Información y Turismo (MIT) fou positiva per a tots dos llibres, encara que amb condicions per a *Els condemnats*, que tardà més de tres mesos a fer-se efectiva.²

En termes generals, a final de la dècada dels cinquanta i començament dels seixanta, les editorials havien de sol·licitar amb una instància l'autorització d'edició de les obres, segons exigia l'ordre del 29 d'abril de 1938 publicada al *Boletín Oficial del Estado* el 30 d'abril de 1938. Adreçada al director general d'Información i registrada a Censura de Publicaciones de la Dirección General de Información del MIT, s'hi havia de fer constar l'autor, el títol, l'editor, el nombre de pàgines, el format, el tiratge, el preu de venda al públic i la col·lecció en què s'inseria. També calia adjuntar-hi una còpia mecanoscrita, en proves o impresa, de l'obra. El cap del Lectorado de la Sección de Inspección de Libros del MIT passava el text a alguns dels lectors, que n'emetien l'informe censori preceptiu, el formulari del qual obligava a respondre les preguntes següents: «¿Ataca al Dogma? / ¿A la moral? / ¿A la Iglesia o a sus Ministros? ¿Al Régimen y a sus instituciones? ¿A las

2. Les targetes dels expedients d'*Els condemnats* i *La simbomba fosca* —núm. 1111-59 [caixa 21/12330] i núm. 1273-62 [caixa 21/13818], respectivament— mostren les dificultats que tingué la primera en relació amb la segona a l'hora de resoldre'n l'autorització. La fitxa d'*Els condemnats* duu com a data d'entrada el 4 de març de 1959; de les supressions, el 4 d'abril; de resolució de l'autorització, el 26 de maig, i de vistiplau final, el 2 de juliol. La de *La simbomba fosca* determina com a data d'entrada el 7 de març de 1962; de resolució, el 31 de març, i del plàcet final, el 29 de setembre. Si en la primera tardà més de tres mesos a autoritzar-ne l'edició, en la segona es resolgué en vint-i-quatre dies. *Els condemnats*, premi Ciutat de Palma de Teatre de 1958, s'edità el 1959 en el número 38 de la Biblioteca Raixa, mentre que *La simbomba fosca*, premi extraordinari Joan Santamaria de 1961, es publicà el 1962 en el número 59 d'aquesta col·lecció històrica de la Moll.

personas que colaboran o han colaborado con el Régimen? Los pasajes censurables ¿califican el contenido total de la obra?» Si la resposta era afirmativa, calia indicar-hi les pàgines concretes afectades. L'informe també deixava un espai perquè el censor pogués fer-ne la valoració global o les observacions que considerés pertinents.

Si no hi havia problemes, els editors havien de dipositar al registre de la Sección de Inspección de Libros de la Dirección General de Información del MIT, a efectes de dipòsit legal i arxiu, tres exemplars de l'obra editada, i havia de declarar, sota la seva responsabilitat, que «los ejemplares presentados son de idénticas características a los que se distribuyen a partir de esta fecha, y que el contenido de la obra concuerda rigurosamente con el de las galeradas que al efecto fueron autorizadas». El director general d'Información o el delegat provincial del MIT de torn comunicava als editors la resolució de la instància, tot indicant, si s'esqueia, les condicions d'edició.

ELS CONDEMNATS

Un cop Moll registrà la instància per a l'edició d'*Els condemnats* a la Delegación Provincial de Baleares del MIT, el delegat provincial d'aquest organisme envià, el mateix 21 de febrer de 1959, la sol·licitud i dos exemplars mecanografiats de l'obra al director general d'Información de Madrid. Després de comprovar que l'obra no tenia antecedents amb una consulta al cap del Negociado de Circulación y Ficheros, el cap del Lectorado de la Sección de Inspección de Libros ordenà, el 9 de març, que es fes arribar el text mecanoscrit al lector número 15, José de Pablo Muñoz, perquè n'elaborés l'informe censori corresponent. Datat a Madrid el 30 de març, la seva valoració conclouïa que *Els condemnats* atacava l'Església a les pàgines 13, 14 i 18 del text presentat a censura i en feia un comentari més aviat asèptic basat en la sinopsi:

Simón Gaya se casa por interés con Paula, hija de una aristócrata arruinada de la localidad que desea con este matrimonio salvar la hacienda de suyo resquebrajada. No son felices. Simón es contrabandista y vicioso, huye del hogar y, cuando vuelve, lo hace para vengarse de los suyos. Amenaza con desheredarlos, y éstos, aprovechando que está durmiendo con soporíferos, le asesinan. Él había dejado una carta a Miguel, su hijo mayor y el más cínico, a quien refería que sabía cuanto iba a pasar y por ello en el testamento se venga condenándolos a vivir juntos 20 años; confía en que se matarán o desearán la muerte mutuamente. Es el castigo de todos al fin lo que persigue.

Tachar párrafos subrayados en páginas dichas. *Puede publicarse.*

El 4 d'abril, el director general d'Información comunicà la resolució positiva a Aina Moll, però condicionada al fet que se'n suprimís els fragments de les pàgines suara indicades i que es presentessin les galerades impreses per tal de fer-ne la comprovació. Els passatges afectats eren de l'acte primer de l'obra i tenien una marcada càrrega irònica contra la (doble) moral catòlica vigent:

DON RAMON: Són tres coses, Donya Paula. La primera d'elles, desagradabilíssima pel meu cor i per un esperit tan fi com el seu, és la de que és necessari que fem qualque cosa

per frenar aquest desordre de Na Margalida del batle. Avui mateix ha tornat de Ciutat, on ha estat una setmana dient que feia exercicis espirituals, però la veritat és que, a una caseta per devers S'Arenal, estava amb En Gaspar Moragues.

DONYA PAULA: Senyor! I això és ferest! Mai m'ho hauria pensat d'ella. Ja havia sentit a dir que darrera aquest Gasparot havia perdut el cap. Però fins aquí, Déu meu! Ella, que era una nina que havia estat d'Acció Catòlica... I com ho ha sabut vostè?

DON RAMON: Una ànima piadosa m'ho ha dit. I és necessari que ella vingui a parlar amb mi. Això crec que vostè és la més indicada per suggerir-li, perquè jo no tenc ocasió. I si es renega a venir, o persisteix dintre el camí de la deshonestat, serà l'hora de comunicar-ho a la seva família, i prendre cartes sèries en la qüestió.

DONYA PAULA: Demà mateix parlaré amb ella. Quin món, Bon Jesuset!

DON RAMON: Sí, senyora. Valgui que encara hi ha ànimes senzilles i cristianes com vostè, que lluiten i viuen pel Regne de Déu. I aqueixes ànimes, a la terra, són les que ho passen pitjor. Però ja ho va dir Jesucrist: «El meu Regne no és d'aquest món». El que és vostè, amb el seu senyor... (p. 13)

DON RAMON: L'altra cosa és, senyora meva, una que he pensat bé davant el Sagrari: Per diumenge convocaré, junta, i a vostè la faré la presidenta honorària de totes les associacions femenines de la parròquia, seguint essent naturalment presidenta efectiva de les Mares Cristianes. Crec que vostè, pel seu treball i sacrifici, ho ha d'ésser. A més, així se li rendirà oficialment gratitud per tot el que ha fet pel poble. (p. 14)

MIQUEL: Què voldrà aqueixa ara? Això d'ésser fills de la papissa del poble és molt engorrós. Mentre ella condueix ànimes al cel, noltros hem d'aguntar els rollos. (p. 18)

El 22 d'abril, Aina Moll registrà una instància a la Delegación Provincial de Baleares del MIT, adreçada al director general d'Información, en què li remetia les galerades impreses d'*Els condemnats*, tal com se li exigia en la resolució, per al tràmit de comprovació (les supressions obligades corresponien a les pàgines 35 i 41 de la versió editada [Porcel, 1959]).³ Dos dies després, el 24 d'abril, el delegat provincial envià la instància i les galerades impreses al director general d'Información. Un mes més tard, el 24 de maig, es féu la comprovació de les supressions reclamades, i el 26 de maig, el cap del Lectorado en proposà l'autorització, el cap de la Sección de Libros resolgué en el mateix sentit, «vistos el informe del Lectorado, las disposiciones vigentes y las normas comunicadas por la Superioridad», i el director general d'Información es limità a rubricar-ho «conforme con la Sección».

Disciplinada, el 15 de juny, Aina Moll lliurà, a la Sección de Inspección de Libros, els tres exemplars editats en concepte de dipòsit legal i arxiu, tot subscriuint sota la seva responsabilitat que eren idèntics als distribuïts comercialment i s'ajustaven a les galerades autoritzades. El 22 de juny, el delegat provincial elevà al director general d'Información la targeta i aquests tres llibres per al tràmit de comprovació. El 2 de juliol, l'oficial encarregat de la compulsa n'autoritzà la circulació i el cap del Negociado de Circulación y

3. Vegeu l'annex 1 sobre les retallades del mecanoscrit d'*Els condemnats* presentat a censura el 1959 respecte de l'edició impresa. Significativament, tot i els canvis importants introduïts en la nova versió publicada a *Teatre* (1965), s'hi mantingueren aquestes supressions (cf. les p. 37 i 40).

Ficheros hi donà el vistiplau final amb el dipòsit dels exemplars i l' anotació d'aquesta diligència als fitxers. Per acabar de tancar el cercle, el 13 de juliol, el delegat provincial del MIT a Palma de Mallorca comunicà al director general d'Información que havia rebut l'autorització (i la targeta de control corresponent) per a l'edició d'*Els condemnats* i que, aquell mateix dia, li ho farien saber a Aina Moll.⁴

LA SIMBOMBA FOSCA

Els tràmits administratius per a l'autorització de l'edició de *La simbomba fosca* no foren tan enrevessats. Una vegada registrada la instància, el 28 de febrer de 1962, el delegat provincial del MIT a les Balears envià, l'1 de març, la sol·licitud d'autorització i dos exemplars mecanoscrits al director general d'Información de Madrid. El 8 de març, el cap del Lectorado de la Sección de Inspección de Libros, després que el cap del Negociado de Circulación y Ficheros confirmés que no tenia antecedents, remeté l'obra al lector de teatre. Paral·lelament, el 13 de març, el cap de Inspección de Libros, Liborio Hierro, va escriure al cap de la Sección de Teatro, José María Ortiz, per a enviar-li'n un exemplar i demanar-li'n un informe sobre la «conveniència» de la publicació; dos dies després, el 15 de març, Ortiz va comunicar laconícament a Hierro que *La simbomba fosca* no havia tingut «entrada» en la seva Direcció General.

Datat a Madrid el 24 de març, l'informe del censor, Manuel Sancho Millán, un dels lectors especialitzats en la censura de textos teatrals, es limità a respondre negativament les preguntes del formulari acostumat i a emetre una valoració global de la peça, en la qual no amagava —com tampoc no ho féu bona part de la crítica coetània en l'estrena el 1962 per l'ADB (Rosselló, 1997: 277-278)— els seus gustos literaris, antagònics al teatre de l'absurd i refractari a les especulacions mortuòries de *La simbomba fosca*:

Farsa en un acto, escrita en catalán. Aún cuando la obra tiene la extensión de una pieza de tres actos, la acción es toda seguida ya que transcurre durante el tiempo de la representación. Todo gira, desde que se levanta el telón hasta que cae, alrededor de un cubo de basura y el cadáver de la patrona de una casa de huéspedes de ínfima categoría, donde tienen lugar las escenas, por cierto de mal gusto, absurdas y pesadas, ya que no hay diálogo. Todos los personajes, que son los pupilos, hablan en interrogante, preguntándose qué harán con el cubo de la basura y con el cadáver. El autor ha querido imitar el teatro de Beckett.

No obstante, *no vemos inconveniente en proponer su autorización.*

El 31 de març, el cap del Lectorado, el cap de la Sección i, al seu torn, el director general d'Información rubricaren l'autorització de l'edició de l'obra. Cap a mitjan de setembre (en la sol·licitud no hi consta la data), Aina Moll lliurà a la Sección de Inspección de Libros de la Dirección General de Información els tres exemplars editats de *La simbomba fosca* que, com hem vist, exigia la llei. El 19 de setembre, el delegat provincial

4. Pensem que paga la pena d'haver fet aquesta relació minuciosa del procés, els tràmits que calia fer i el nombre d'instàncies i càrrecs del MIT que hi intervenien, perquè es faci evident la magnitud que prenia l'engranatge censori franquista.

elevà al director general d'Información de Madrid la targeta i aquests tres llibres per al tràmit rutinari de comprovació. Deu dies després, el 29 de setembre, d'acord amb els protocols establerts, l'oficial encarregat d'aquesta diligència n'autoritzà la circulació i el cap de Negociado de Circulación y Ficheros hi donà el plàcet final.

TEATRE

La sol·licitud per autoritzar l'edició de *Teatre*, presentada per José Ignacio Echemagusía Belda en nom de l'editorial Daedalus de Palma de Mallorca, duia la data del 8 de març de 1965.⁵ Per a un tiratge de 1.000 exemplars i un preu de venda previst de 150 pessetes, l'obra incloïa *Els condemnats*, *La simbomba fosca*, *El general*, *L'inspector*, *Èxode*, *Romanç de cec* i *Història d'una guerra*. Després de comprovar-ne els antecedents, és a dir, el pas per la censura dels dos llibres editats anteriorment, el 9 de març es lliurà al lector de «teatro», el qual, el 22 de març, en va emetre un informe que no en censurava res en concret, ni tampoc remarcava que *Els condemnats* era una nova versió, però atacava amb virulència el prologuista i amb sarcasme, l'autor:

Prologuista de este volumen, Joaquín Molas no desperdicia ocasión de alabar a los ro-jo-separatistas, como de costumbre. En el presente caso, *Pere Quart* y Salvador Espriu.

Aparte de esto, que ¡qué le vamos a hacer!, los dramones (según el autor, tragedias o «teatro épico») contenidos aquí, más la desangelada versión del delicioso *Inspector* de Gógol, a nada conducen, salvo a un tedio del que, en el momento de devolver a Ministerio el tomo, espero entrar en convalecencia... Mal debe de andar el Teatro en vernácula, cuando han podido premiarse obras como éstas.

Historia d'una guerra es obra pacifista, pero inconcreta y difícilmente relacionable con hechos próximos a nosotros. Es la única que podría ofrecer vagas dificultades. El que suscribe, sinceramente, no se las ve por parte alguna.

Torpe, inhábil, o el autor cambia, o pocos maravedíes le sacará al Teatro. El suyo parece de 1923.

Resumen: *autorizable totalmente*.

Resolta favorablement el 24 de març, l'editor va fer arribar a la Sección de Orientación Bibliográfica de la Dirección General de Información els tres exemplars de rigor el 30 de desembre. Un cop fetes les comprovacions, s'hi donà el vistiplau definitiu el 21 de gener de 1966.

5. La targeta de l'expedient de *Teatre*, núm. 1786-65 [caixa 21/16016], té com a data d'entrada el 8 de març de 1965 i de resolució, el 25 de març de 1965.

LES REPRESENTACIONS

Diverses companyies teatrals de caràcter independent o amateur sol·licitaren, durant els anys 1966 i 1973, quan de fet Porcel ja havia abandonat el gènere dramàtic, els permisos de rigor per a poder representar els textos de l'escriptor mallorquí.⁶ Les diligències començaven amb la presentació d'una instància oficial per a sol·licitar l'expedició d'una «guia de representació» que s'adreçava al director general de Cinematografía y Teatro o de Cultura Popular y Espectáculos del MIT. Tal com s'especificava en el text formulari de la sol·licitud, el tràmit de l'autorització era obligatori d'acord amb l'ordre d'aquest Ministeri del 16 de febrer de 1963 (BOE del 8 de març de 1963). En el dors de la instància, calia emplenar-hi les dades bàsiques (títol, gènere, autor, traductor, peticionari, quadre artístic, data i lloc de l'estrena o reposició, director, etcètera) i resumir la sinopsi argumental de l'obra. El representant o empresari de la companyia teatral havia d'acompanyar la sol·licitud de tres exemplars mecanoscrits del text i es comprometia explícitament a sotmetre a l'aprovació censòria qualsevol modificació o canvi en les dades aportades.

Les sol·licituds d'autorització passaven per un circuit complex, una autèntica teranyina burocràtica, en què intervenien diverses seccions i funcionaris del MIT i un equip de censors que llegien i emetien informes de les obres. La Junta de Censura Teatral (JCT), presidida pel director general de Cinematografía y Teatros, es reunia per acordar, segons els informes censoris no vinculants, el dictamen que mereixia la sol·licitud, sigui en un sentit positiu (autorització per a tots els públics), condicional (autorització segons l'edat o només per a sessions de cambra) o negatiu (prohibició).⁷ Atenent als acords de la JCT,

6. Vegeu la relació dels expedients de censura sobre les sol·licituds de representació dels textos teatrals de Baltasar Porcel a l'Annex 2. Pel que fa a *L'inspector*, versió lliure de l'obra de Nikolai V. Gogol, se n'ha conservat només un expedient (núm. 218-63, signatura 73/9452) sobre dues peticions, tot i que, com apuntà Xavier Fàbregas el 1974, fos «un dels espectacles més sol·licitats del teatre independent» (Fàbregas, 1990: 91). 1) La companyia Artis de Palma de Mallorca, dirigida per Antoni Mus, en demanà l'autorització el febrer de 1968 i li fou concedida sense problemes el 14 de març. 2) Pau Garsaball signà la instància el 9 d'agost de 1963, per poder representar l'obra en la temporada 1963-1964 del Teatre Romea de Barcelona; fou autoritzada el 9 d'octubre per a més grans de 18 anys, sense cap supressió ni requisit previ de visat de l'assaig general, amb la condició de no radiable. Tres censors informaren sobre *L'inspector*. Després de descartar que l'obra fos «de tesis», de considerar-la d'un valor literari «muy bueno» i de trobar el «matiz político» en la «crítica de la corrompida administración rusa zarista y escrita por un escritor ruso», Javier de Valdivia anotà, en un informe del 6 de setembre, el comentari general següent: «Obra llena de gracejo, de situaciones chispeantes y con una aguda intención crítica. Algo de 'pimienta'. No apta para menores. Puede autorizarse». Per la seva banda, en sengles informes del 8 d'octubre, dos altres censors avaluaren el text: «Es traducción aplebeyada de la famosa comedia de Gogol. No ofrece peligros de ninguna clase. Los vicios a que alude se sitúan claramente en la Rusia de hace un siglo largo» (Bartolomé Mostaza); «Para mayores de 18, autorizada sin cortes. Unas pequeñas supresiones la harían autorizable para mayores de 14 años y aun para todos los públicos» (Jorge Blajot Pena, censor eclesiàstic).

7. Durante el període estudiat, entre els integrants més assidus de la JCT, cal destacar els noms del crític i assagista teatral Juan Emilio Aragonés, el periodista Pedro Barceló Roselló, la periodista María Luz Morales i l'escriptora María Nieves Sunyer Roig.

el cap de la Sección de Licencias e Inspección, el cap del Servicio de Teatro i el director general de Cinematografía y Teatro solien rubricar, per aquest ordre, la resolució.⁸ Finalment, el director general de Cinematografía y Teatro o de Cultura Popular y Espectáculos, i, de vegades, el delegat provincial del MIT enviava la «guía de censura» als sol·licitants de les instàncies, tot fent-hi constar la resolució (autorització o prohibició de l'obra) i, si esqueia, les condicions particulars de la representació (classificació, supressions, visat de l'assaig general, autorització per a ser radiada, etcètera).

HISTÒRIA D'UNA GUERRA

La sol·licitud per a representar *Història d'una guerra*, subscripta per Xavier Regàs Castells, s'emmarcava en la programació del IX Cicle de Teatre Llatí de 1966. L'estrena era assumida, amb direcció de Vicent Olivares, per la companyia independent Teatre Experimental Català i disposava de la participació estel·lar de la cantant Núria Feliu (Gallén, 1990: 23-26). Deutora del teatre èpic brechtia i d'intenció antibel·licista, «una veritable requisitòria, densa i molt justa, lleument ingènua i, potser, primària, contra la guerra» (Molas, 1965: 21), l'obra de Porcel tingué dificultats per passar el sedàs de la censura, a despit que el text que es presentava era, de fet, el de l'edició de 1965 dins del volum *Teatre* de Daedalus, que, com hem vist, ja havia superat sense problemes la censura.

Tal com era previsible, els tresensors que avaluaren *Història d'una guerra* expressaren les seves suspicàcies i coincidiren en el fet de considerar-la no radiable i de sotmetre-la al visat de l'assaig general, però proposaren dictàmens diferents. Víctor Aúz Castro i Bartolomé Mostaza l'autoritzaren per a més grans de 18 anys i en suggeriren diverses retallades, mentre que Jorge Blajot Pena —censor eclesiàstic— dubtà sobre la conveniència de donar-li el vistiplau, per bé que supedità la decisió al parer de la majoria. Els seus informes foren incisius:

Para el Ciclo de Teatro Latino puede autorizarse tal como está. También puede representarse íntegra en sesiones de cámara. Para representaciones profesionales continuadas, deberían efectuarse las supresiones abajo indicadas.

244 («cabró»), 245 («merda»), 249 («hòsties»), 256 («carall»), 258 («puta»), 259 («merda»). [Víctor Aúz Castro]

Como alegato contra la guerra no ofrece dificultad. Pero sí la presenta el procedimiento argumental:

—son los altos jefes militares, los políticos, los capitostes de la industria pesada quienes sacan tajada de la guerra;

—el ejército aparece desacreditado en sus altos jefes, el sargento; el trato de los prisioneros; la evolución de mentalidad de los soldados;

—el capellán queda asimismo envuelto en el juego, cómplice de la injusta situación;

8. El cap de la Sección de Licencias e Inspección fou Manuel Fraga de Lis; el cap del Servicio de Teatro, José María Ortiz i el director general de la Dirección General de Cinematografía y Teatro, Florentino Soria i, més tard, José María García Escudero.

—la invocación a la Patria tiene siempre un cariz antipático.

Por otra parte, no puede deducirse una referencia concreta a la situación española actual. La invocación al «pueblo soberano» recuerda más bien una terminología de signo bien distinto.

El hecho de que se haya autorizado en 1965 la publicación del texto parece justificar la aceptación de la obra para este Festival.

Hay algunas expresiones y situaciones que, aun en caso de aprobación de la obra, deberían discutirse en la Junta.

De todas formas es de prever una reacción indignada de parte del estamento militar.

Me sumo al parecer de la mayoría. [Jorge Blajot Pena]

Obra de tesis: contra la guerra. Hasta aquí no habría que ponerle reparos. Pero cuando nos cuentan el narrador y los actores lo que es la guerra, se ve que Porcel no sabe ni por asomo lo que es una guerra, ni se ha informado de ella. Resulta así parcial: sólo sufren y mueren los soldados y no los oficiales ni los jefes, que según Porcel se quedan detrás y... son luego los condecorados. Por tanto, la parcialidad es manifiesta. Literariamente, la obra tiene mérito notorio. Por eso, creo que puede autorizarse para Cámara, con cortes en las páginas 244, 245, 251, 252, 254, 255, 256 y 262). Para teatro comercial, necesita suprimir expresiones groseras en las páginas 221, 244, 258, además de las apuntadas arriba. [Bartolomé Mostaza]⁹

Davant del resultat dels dictàmens de la JCT, la Direcció General de Cinematografia y Teatro —José María Escudero— es plantejà de prohibir l'estrena d'*Història d'una guerra*, però abans consultà el parer del delegat provincial del MIT a Barcelona que tingué per impropedient la desautorització de la peça, tot invocant les cinc raons següents:

1.ª Porque es un alegato contra la guerra, sin implicaciones directas con relación al país.

2.ª Porque ya en el anterior Ciclo de Teatro Latino del pasado año se vió una obra de más acusadas y discutidas características: *Ronda de mort a Sinera*.

3.ª Porque la programación es ya conocida en Barcelona y la retirada del título que motiva esta nota podría ser impropediente.

4.ª *Historia de una guerra* es la única obra en lengua vernácula programada en el Certamen.

5.ª Su representación tendrá verdadero carácter minoritario: dos únicas sesiones, por invitación.

Reunida la JCT el 13 de setembre, es prengué l'acord d'autoritzar l'obra per al Cicle de Teatre Llatí amb supressions en les pàgines 245, 248, 249, 251, 254, 255, 256 i 261, i es considerà no radiable i pendent del visat de l'assaig general. Al cap de tres dies, el 16

9. A més de la retallada de les pàgines 251, 254 i 255 que citarem més avall, Mostaza proposava les supressions dels fragments següents: «fill de gossa» (p. 244), «I heu d'aprendre bé una cosa: sou una merda [...]. Val més un fusell que deu de vosaltres. I mil de vosaltres són encara menys que un Sergent i no diguem un oficial. Sou ases, gorilles, i esteu al servei dels caps i dels fusells. [...] Tret d'ella, no valeu ni un ral» (p. 245), «Quina importància té un jove que jugava a bitlles?» (p. 262), i, en el supòsit d'una representació en règim comercial i en la línia del seu col·lega Víctor Aúz, també d'algunes expressions grolleres com ara «fotis» (p. 221), «recony», «cabró» (p. 244) i «puta» (p. 258).

de setembre, el cap de la Sección de Licencias e Inspección (Manuel Fraga de Lis), el cap de Servicio de Teatro (José María Ortiz) i el director general de Cinematografía y Teatro (per delegació, Florentino Soria, subdirector) rubricaren la resolució. Els fragments de l'edició de 1965 ratllats en llapis roig pels censors apuntaven cap a la crítica que Porcel hi feia dels dirigents polítics i els comandaments militars, de les complicitats de l'Església amb l'Estat i, al cap i a la fi, de les conseqüències tràgiques de la guerra per a les classes populars, els autèntics perdedors de totes les batalles:

[SERGENT:] [...] Val més un fusell que deu de vosaltres. I mil de vosaltres són encara menys que un Sergent i no diguem un oficial. Sou ases, gorilles, i esteu al servei dels caps i dels fusells. (p. 245)

[NARRADOR:] [...] I des del campament, des de la reraguarda. [...] I el seu esforç serà degudament condecorat, car els dirigents sempre són els autors de la victòria... (p. 248)

[JOAN:] [...] hòsties! (p. 249)

ELS TRES HOMES: Culpables!

HOME PRIMER: Condemnats a ser afusellats en acabar aquest consell!!

HOME SEGON: Per la seva criminal actuació contra els sagrats interessos de la Pàtria!

HOME TERCER: Soldats, que es compleixi la sentència!

(Tambors a sometent. Els Tres Joves s'emporten els Tres Presoners. Ara no els maltracten. En Joan dona un cigarret al Presoner primer. Queden els Tres Homes, saludant militarment. Sobtat silenci. Sona una descàrrega de fusells. Tambors a sometent. Tornen els Tres Joves, capbaixos, silenciosos. Marcialment, surten els Tres Homes d'Uniforme.) [...]

[NARRADOR:] [...] Tres homes han mort afusellats. I no us penseu que només són quatre. (p. 251)

[PRESIDENT:] [...] I què eren?

TERCER HOME D'UNIFORME: Soldats, excel·lència, perquè els oficials ja saben com va la cosa i procuren anar alerta.

PRESIDENT: Menys mal, doncs. (p. 254)

[NARRADOR:] [...] perquè no és germà ni fill ni pare vostre. És aquell que, amb paraules i banderes, us ha conduït sempre a la guerra i a l'esclavitud, i que us hi tornarà a portar. No s'ha fet carn entre vosaltres ni ha compartit el vostre pa. *(Polso la guitarra.)* Aquest és, germans, el vostre enemic, el vostre veritable enemic. (p. 255-256)

CAPELLÀ: Esteu tristos, fills... Sí, ho comprenc. Han matat el vostre amic i la desventura us aplana. Creieu-me que el meu dolor us acompanya, com es compadí el Senyor del pobre Job. Però no us heu de deixar abatre, sinó que heu d'enfortir-vos l'ànim per a demostrar el que sou: fills d'una nació mil·lenària que sempre ha sabut lluitar per defensar l'honor, la tradició i la religió! Déu i la Pàtria! El vostre amic ha ofrenat la seva vida per aquests sagrats principis, i serà recompensat, no ho dubteu! Déu castiga els covards i els enemics,

i defensa els seus i els valents que sou vosaltres, estimats. No heu de patir pel vostre amic, car el Senyor ja l'ha acollit al seu costat. Amén. (p. 261)

Malgrat que l'obra fos autoritzada en representació única i exclusiva, juntament amb altres textos de la programació del IX Cicle de Teatre Llatí el 14 de setembre de 1966,¹⁰ l'estrena al teatre Romea, el 2 d'octubre, portà cua. Tres dies després, el 5 d'octubre, el delegat provincial del MIT a Barcelona, Manuel Ortiz Sánchez, s'apressà a escriure una carta a José María García Escudero, director general de Cinematografía y Teatro, per informar-li dels incidents de l'estrena. Les declaracions de Porcel a *La Vanguardia Española* el dia mateix de la *première*, en què afirmà que l'escenificació desenfocada del Teatre Experimental Català i les condicions imposades per la censura en feien inviable l'estrena, generaren molta expectació (Anònim, 1966). Així i tot, en la sessió de tarda no hi hagué cap incident. Fou en la de la nit quan es produí un notable enrenou entre el públic per raons, diguem-ne, extrateatral:

Asistió a ella un grupo de espectadores jóvenes y descuidadamente vestidos que, amparados en la oscuridad, provocaron un enorme tumulto, a base de groseros silbidos, en las dos ocasiones en que apareció en escena Núria Feliu, conocida intérprete de la canción catalana, que actuaba como primera actriz y contra la que existe desde hace tres semanas un movimiento, numéricamente pequeño pero muy alborotador, que emplea el mismo procedimiento en todas las apariciones en público de la cantante, por el sólo hecho de que ésta ha anunciado su propósito de cantar no sólo en catalán sino también en castellano. Esta actitud no ha hallado en los órganos informativos más que indiferencia o repulsa, y en el teatro provocó una salva cerrada de aplausos que ahogó los silbidos, no sin que se cruzaran palabras gruesas entre ambos bandos y se intentara localizar a los perturbadores para expulsarlos de la sala.

D'altra banda, el delegat provincial del MIT denuncià en aquesta missiva que la companyia havia inclòs en la representació els fragments censurats de les pàgines 251, 254 i, sobretot, 256. Aquest darrer, per a més inri, fou molt aplaudit «por el elemento joven», una actitud que Ortiz Sánchez no sabia si atribuir al «gusto del escándalo» o a «una transposición a situaciones actuales que sólo su alocada mente podía concebir». Així mateix, es lamentà que la premsa es fes ressò dels fets i que les crítiques publicades —especialment per *Diario de Barcelona* i *Tele/exprés*— amollessin comentaris ambigus que podien llegir-se com a invectives indirectes a la censura oficial.¹¹ Per acabar, diligent, comunicà

10. Com altres peces programades (*Fando et Lis*, de Fernando Arrabal; *El montacargas*, de Harold Pinter; *Tutto per bene*, de Luigi Pirandello, i *La música i Les beaux et forets*, de Marguerite Duras), l'autorització era únicament per a la seva representació en el IX Cicle de Teatre Llatí.

11. Ortiz Sánchez conclouia: «En conjunto la obra no fué aceptada plenamente más que por la mitad de los espectadores. Los demás (los habituales del Cielo) sólo aplaudieron un poco, por cortesía. Las críticas publicadas hasta el presente, y cuyos recortes le adjunto, se hacen eco de este desinterés derivado de la falta de envidia de la obra y, en menor grado, del montaje de la misma; aunque también entran en comentarios ambiguos que pueden interpretarse como dirigidos a la censura oficial. Algún diario, concretamente *Solidaridad Nacional*, se refiere a las supresiones de la página 254, que figuraban tachadas en el ejemplar remitido desde Madrid». La crítica de *Solidaridad Nacional* etzibava, per torna, un

a García Escudero que havia fet «una seria advertència sobre estas anomalías» a Xavier Regàs com a responsable del Cicle de Teatre Llatí.

García Escudero no s'ho pensà gaire i, el 7 d'octubre, informà de seguida dels incidents al ministre Manuel Fraga Iribarne en una carta en què li detallava fil per randa les gestions fetes i li ennovava que havia demanat al delegat provincial del MIT a Barcelona que iniciés, «con carácter inmediato, el reglamentario expediente de sanción económica de mayor cuantía». En la missiva de resposta al delegat provincial, del 10 d'octubre, García Escudero aclaria efectivament contra qui calia actuar:

Creo que, independientemente de la seria advertencia dirigida por Vd. a D. Javier Regás, procede la inmediata iniciación de un expediente de sanción económica de mayor cuantía, que si es posible deberá formularse contra el Grupo «Teatro Experimental Catalán», directamente responsable de las infracciones cometidas, al no respetar los cortes señalados por la censura.

EL GENERAL

La petició per representar *El general* que formulà Rafael Martí Montaner en nom del Centre Parroquial d'Argentona el 29 de febrer de 1968 fou resolta positivament, per bé que amb condicions. Els censors tingueren també criteris diferents. Juan Emilio Aragonés, el més dur, exigí que s'hi eliminés la referència al Ferrol —el poble natal, com es sabut, del dictador Francisco Franco— i lamentà que s'hi tractés de pràctiques esperitistes i que s'hi ridiculitzés l'estament militar. María Luz Morales, més benivolent, també l'autoritza per a més grans de 18 anys i la considerà adequada per a sessions de cambra. María Nieves Sunyer Roig advertí clarament l'objecte de la sàtira, però es limità a proposar una petita esmena relativa al patriotisme dels militars.

Aun cuando yo no propongo más supresión que la referencia a El Ferrol unida a la existencia del general, y la autorizo para 18 años, hago constar que las creencias y prácticas espiritistas están condenadas por la Iglesia y recabo la opinión de los vocales sacerdotes por si estiman oportuna su prohibición, de acuerdo con la Norma 14, 1º o 17, 1º. La ridiculización de lo militar transgrede en cierto modo lo señalado en las Normas 14, 2º y 16.¹²

discurs patrioter: «Es posible que la forma no moleste tanto como el fondo, en esta *Història d'una guerra*, que no piensen los malintencionados que se trata de ninguna en particular, pero que no se puede jugar de esta manera con los conceptos de Patria, Ejército, Justicia, Poder, etc., y de los ideales que cada pueblo o nación tengan, ni se puede decir que las guerras comienzan, porque sí, sin saber ninguno de los contendientes cuál es el motor que los mueve. Es absurdo hacer decir a un personaje —creo que al narrador— que en la guerra sólo mueren los soldados, ya que los oficiales se las arreglan siempre para que no les toque a ellos. No es preciso recordar a nadie, de ningún país, que su suelo patrio está regado por sangre, cuando ha hecho falta, y sin distingos de graduación militar» (Cueto, 1966).

12. Les normes de censura al·ludides per Aragonés corresponien al Codi del 1963, que assumia les aplicades al cinema. La 14,1: «La presentació irrespectuosa de creències i pràctiques religioses». La 14,2: «En cuanto a la presentación de los personajes, ha de quedar suficientemente clara para los espectadores la distinción entre la conducta de los personajes y lo que representan». La 16: «Se prohibirán las

Se va a representar ¡en el Centro Parroquial de Argentina! [Juan Emilio Aragonés]

Como farsa muy breve, resulta bastante divertida. (El autor es ingenioso: un escritor de prestigio; en especial como periodista *de altura*.) La dislocada caricatura de los personajes y la sátira en torno al espiritismo resultan todo lo agudos y eficaces que el género requiere. Naturalmente, la farsa no tiene nada de gazmoña, dentro del género, tampoco nada inmoral ni grosero. [María Luz Morales]

Es una obra en donde se ironiza el mando y la disciplina, así como también el espíritu de casta de los militares. Creo sin embargo que puede autorizarse sin ninguna supresión —se podría discutir la frase de la pág. 3 «un militar no puede jamás cerrar el ojo, la Patria lo exige». Lo que sí creo necesario [es] el *visado de ensayo general* para evitar que las situaciones no ridiculicen extremándolo a los militares de la obra, ni se parezcan de lejos a los militares españoles. [María Nieves Sunyer Roig]

A la vista d'aquests informes, la JCT acordà, el 21 de març, d'autoritzar l'obra per a més grans de 18 anys amb la condició que se suprimissin dos fragments de les pàgines 1 i 3 del text mecanoscrit i que, en el visat de l'assaig general, es tingués cura especialment que «el vestuario no sea identificable con uniformes de un Ejército concreto». La guia de censura enviada a Rafael Martí Montaner precisava els dos passatges afectats:

MANUEL: Sí, ella, la senyora Natàlia, el seu..., ehem..., el seu difunt marit va estar destinat al Ferrol, i allà ella es va fer esperitista, sembla que per allà això de l'altre món està molt al dia... (p. 1)

CORONEL: [...] la defensa de la Pàtria exigeix... (p. 3)¹³

En canvi, la sol·licitud per a la representació d'una segona versió d'*El general* el 13 de novembre de 1973, que tramità el valencià Joan Monleon Novejarque per a la seva companyia fallera (l'havia d'estrenar durant la temporada 1973-1974), fou prohibida sense paliatius. Es tractava, de fet, d'una adaptació lliure, ampliada, del dramaturg valencià Rodolf Sirera, que encengué totes les alarmes delsensors. Els diversos informes així ho verifiquen:

Considero que el problema en esta obra se centra sobre el general muerto y el coronel. Hay una picaresca indudable en el autor de querer actualizar un tanto la obra aunque la sitúe a primeros de siglo y el tema realmente es de esta época y no la nuestra. Pero considero que tachando los dos apellidos del coronel Don Luis Negro y Carreño que parecen querer aludir a Blanco Carrero [*sic*, per Carrero Blanco], la obra discurre como meramente cómica en

pel·lícules cuya tesis niegue el deber de defender la Patria y el derecho a exigirlo». I la 17,1: «Se prohibirá cuanto atente de alguna manera contra: 1. La Iglesia Católica, su dogma, su moral y su culto». Vegeu l'ordre del 9 de febrer de 1963 (*BOE*, núm. 58, 8 de març de 1963, p. 3929-3930). Cf. Román Gubern (1981: 276-280).

13. Corresponen a les pàgines 122 i 124 de l'edició d'*El general* dins Porcel (1965), en què curiosament aquests dos fragments no van ser censurats.

torno a una sesión espiritista. No creo que haya una burla a la institución armada. *Mayores de 18 años con supresiones en páginas 4 y 10 y visado.* [Antonio Albizu]¹⁴

Es otro texto sobre igual tema, en el que los párrafos agregados son más que los copiados, casi siempre con intención ridiculizadora para los militares, el patriotismo, etc. Las supresiones no son tales, sino el resultado de variantes advertidas en el cotejo. Habrá que dictaminarla, creo, como obra nueva.

[Supressions:] 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 y 17. [Juan Emilio Aragonés]¹⁵

Pieza sin calidad alguna y con importantes reparos que tocan al buen gusto más elemental (Norma 13^a) y, sobre todo, afectan a la 14^a (2^a) en lo referente a la institución militar. Las figuras del Coronel y del General —este último como ser «astral» convocado a una sesión de espiritismo— están tratadas de forma muy inconveniente. Hay detalles especialmente significativos, como el señalado en la p. 16. Procede la *prohibición*, al menos por la Norma 1^a. [Antonio de Zubiaurre]¹⁶

Després de debatre-la en tres sessions, el 30 de novembre i els 4 i 7 de desembre, la JCT decidí prohibir la representació de l'obra. Hi degué tenir un pes important l'opinió de José María Ortiz Martínez, secretari de la JCT i cap de la Sección de Promoción Teatral, que discrepà de «las apreciaciones un tanto benévolas del vocal señor Albizu» i que, tot corroborant els informes d'Aragonés i Zubiaurre, remarcà «la evidente intencionalidad negativa de la obra agravada con unas posibilidades de realización no fácilmente controlables». En la notificació que, el mateix dia 7, s'envià a Joan Monleon Novejarque, es determinà que l'acord es basava en el fet que «la obra tanto por su contenido como por su forma incurre en las motivaciones de carácter prohibitivo contenidas en las normas 13^a, 14^a-2^a».

14. Albizu suggeria suprimir l'allusió a Luis Carrero Blanco que es feia a les pàgines 4 i 10 amb els cognoms ben recognoscibles de «Negro y Carreño». Val a dir que Carrero Blanco, aleshores president del govern espanyol, va morir en un atemptat d'ETA a Madrid un mes després, el 20 de desembre de 1973, un fet gravíssim que naturalment no es pogué tenir en compte en la valoració de l'expedient, però que rematà la possibilitat de tornar a sol·licitar-ne la representació.

15. Aragonés recomanava nombroses retallades en les pàgines que indicava en el seu informe amb el propòsit d'atenuar la sàtira que Sirera feia de l'estament militar. Entre les supressions, destaquem la de la pàgina 16, també subratllada per Zubiaurre: «MANUEL: Marit! Maridíssim General!... [...] Un esperit pobre d'esperit, això és el que és! Un esperit de tercera categoria! [...] més vell que el vell més revell de tots els vells revells del món! I quan dóna colps pareix l'Alcalde de Favara i sap menys que el Doctor de Secà, i que els soldats li diran 'El Tigre', però al que més arriba és a ser el Gos de Sant Roc i el Porquet de Sant Antoni, i fa més algaravia que el Gall de la Passió...»

16. Zubiaurre apel·lava a tres normes de la censura del Codi del 1963: la 1, en virtut de la qual feia una esmena a la totalitat del contingut de l'obra; la 13, que prohibia les expressions col·loquials considerades de mal gust, i la 14,2, que, com hem vist, vetllava perquè els espectadors sabessin distingir clarament «la conducta de los personajes y lo que representan». Vegeu la nota 12.

ROMANÇ DE CEC

Com en el cas d'*El general*, Rafael Martí Montaner signà també, en nom de la companyia d'aficionats del Centre Parroquial d'Argentona, la sol·licitud per representar *Romanç de cec* el 29 de febrer de 1968. Tot i els matisos, els tres informes dels censors foren favorables, fins al punt que ningú no en demanà el visat de l'assaig general. Juan Emilio Aragonés i Pedro Barceló Roselló l'autoritzaren per a més grans de 14 anys, sense cap ratllada, i la consideraren radiable. En canvi, María Luz Morales la consentí per a més grans de 18 anys, n'assenyalà l'adequació per a sessions de cambra i la classificà com a no radiable.

Pieza pacifista, escrita con técnica brechtiana. No hay localización de la guerra. Todo muy en términos generales, aunque se le ve el plumero de la inevitable tendenciosidad. De todas formas, está contenido. [Juan Emilio Aragonés]

Sencilla como título, romance de ciego, se cuenta la historia de tres amigos chistosos que un día se ven llamados a la guerra y donde murieron dos. Alegatos contra la guerra, con lenguaje casi infantil. *Aprobada*. [Pedro Barceló Roselló]

Es obra muy breve, y en su búsqueda ingenuidad, muy punzante. Las palabras del Ciego y las acotaciones tienen, sin duda, mucho más valor que la Acción en sí. El autor (mallorquín: uno de los más agudos escritores y finos estilistas de hoy, en lengua catalana) advierte que todo debe representarse con aire de *ballet*: los primeros decorados, móviles, son como dibujos de chiquillos, tendiendo, este aire cándida farsa, a destacar más a más, por contraste, el patetismo de la acción.

Es patente la intención apasionadamente antibelicista del autor (especialmente en las palabras del Ciego); coincidiendo con él en sentimiento, no me creo capacitada para juzgar objetivamente si hay en ello peligro, y me remito a la opinión de mis compañeros. Yo no encuentro nada objetable, antes al contrario. [María Luz Morales]

Atenent a aquests informes, en la reunió de la JCT, que tingué lloc el 12 de març de 1968, s'acordà l'autorització de l'obra per a més grans de 14 anys, sense cap supressió, ni necessitat de visat de l'assaig general, considerant-la no radiable. Baldament no se n'hagin conservat tots els documents, el mateix criteri degué prevaler per a la sol·licitud que féu Josep Piña Aguiló, president de l'agrupació teatral d'aficionats Tià de Sa Real de Manacor, dirigida per Antoni Mus López, l'1 de març de 1969, que fou autoritzada el 20 de març.

ELS CONDEMNATS

La sol·licitud de representació d'*Els condemnats*, feta per l'Agupació Castellitx d'Algaida, el 15 de novembre de 1968, no tingué gaires problemes per ser resolta positivament en una quinzena de dies. Cal tenir en compte que l'obra fou editada amb censura el 1959 i reeditada tres anys abans, el 1965, també amb el sedàs preceptiu, dins del volum *Teatre*, en

una «nova versió» notablement modificada (hi condensa la faula i n'elimina personatges) que l'autor tenia per definitiva i l'única vàlida per a les representacions i reedicions (Vidal, 2007).¹⁷ Potser per això, els tres censors habituals —Juan Emilio Aragonés, Pedro Barceló Roselló i María Nieves Sunyer Roig— no hi posaren gaires objeccions:

Aleccionadora... para mayores de 18 años. [Juan Emilio Aragonés]

Parricidio colectivo para ambición cuyos culpables pagarán con el remordimiento y la presencia inevitable del asesinato. *Aprobada*. [Pedro Barceló Roselló]

Puede autorizarse sin cortes para mayores de 18 años. No necesita visado de ensayo general. [María Nieves Sunyer Roig]

El 3 de desembre de 1968, la JCT acordà que *Els condemnats* s'autoritzés per a més grans de 18 anys, sense cap supressió ni necessitat de visat, classificant-la com a no radiable. Aquesta decisió marcava el precedent perquè s'autoritzessin, sense entrebancs, les sol·licituds de la resta de companyies: Nostra Terra de Palma de Mallorca, el 23 de febrer de 1971; La Farsa de Berga, el 9 de març de 1972, i els Alumnes de l'Institut Nacional de Enseñanza Media de Manacor, el 18 de desembre de 1972.

LA SIMBOMBA FOSCA

La petició de censura de *La simbomba fosca*, datada el 20 de gener de 1971, perquè pogués representar-la el Club de Joves de Tarragona, una agrupació dramàtica de «cámara y ensayo» que presidia Anna Maria Balaña Dubois, també fou favorable. El text era una còpia mecanoscrita del publicat a *Teatre* (1965) i, en conseqüència, ja havia passat per la censura (a més, era pràcticament el mateix que el de l'edició de la Moll de 1962). Als tres informes del trio de censors de consuetud —Juan Emilio Aragonés, Pedro Barceló Roselló i María Nieves Sunyer Roig— se n'afegí un quart, el nom del qual no hem pogut identificar. Tots coincidiren d'autoritzar-la per a més grans de 18 anys.

Farsa tragicómica, de situaciones-límite que atenúan algunos evidentes simbolismos muy intencionados. [Juan Emilio Aragonés]

Una obra «negra» sin ulteriores intenciones. *Aprobada*. [Pedro Barceló Roselló]

De indudable intencionalidad no solo social sino política, considero sin embargo que puede autorizarse. [María Nieves Sunyer Roig]

Esta obra podría ser impresionante si lo pueril no predominara en la misma. Los personajes son una creación algo gratuita. Muy deprimente. Nada a objetar. [Censor sense identificar]

17. Com hem comentat, la nova versió d'*Els condemnats* mantenia la supressió dels dos fragments censurats en l'edició de 1959 (vegeu la nota 3).

El dictamen proposat per la JCT, en la sessió de 16 de febrer, va ser d'autoritzar la representació de *La simbomba fosca* per a més grans de 18 anys, sense cap supressió i pendent de visat de l'assaig general, classificant-la com a no radiable. Ni les al·lusions evidents a la fam, a la moralitat o a les condicions sòrdides de la postguerra, ni tampoc les invectives contra la burocràcia de l'administració franquista que, entre altres aspectes, suraven de l'absurd de *La simbomba fosca* no devien ser considerades prou perilloses per merèixer l'atenció dels censors.

ÈXODE

El grup escènic de l'Ateneu de Tàrraga sol·licità, el 22 de juny de 1973, l'autorització per a representar *Èxode* «en breve plazo». Cinc dies després, el 27 de juny, el delegat provincial del MIT de Lleida, Jesús Imáz Cuadrado, envià al director general de Espectáculos la instància del grup i les tres còpies de rigor de l'obra (editada a *Teatre*) perquè en fos expedida la guia de censura corresponent. Els tres censors que informaren sobre *Èxode*, Antonio Albizu, Pedro Barceló Roselló i Antonio de Zubiaurre, coincidiren a autoritzar-la per a més grans de 18 anys, a tenir-la per no radiable i a condicionar-la al visat de l'assaig general per tal d'evitar qualsevol identificació històrica determinada en el tractament genèric, allegòric, amb què s'hi abordava la guerra i la revolució:

Los revolucionarios se defraudan entre si mismos y matan al jefe, para volver a su vida rutinaria y con calor de hogar que añoran. Mayores de 18 años. Con visado para que mantenga el ambiente abstracto de la obra. [Antonio Albizu]

La lucha entre el idealismo revolucionario y el instinto de conservación. La vida propia valdrá más que todas las ambiciones y pactos. *Aprobada*.

N.B.: No se podrá localizar en concreto, sino que se debe mantener la irrealidad del lugar pintada por el autor. [Pedro Barceló Roselló]

Obra corta muy endeble, risible casi en ocasiones (como en la presentación de ciertos planes de estrategia militar, con «salas de banderas» en campaña...)¹⁸ El autor no se ha esforzado mucho en presentar los hechos como abstractos y eliminar cualquier posible asimilación de los hechos a la guerra de España. Pero el contexto es congruente; y sin malicia, a mi ver. Autorizable para mayores de 18, con visado y sin supresiones. [Antonio de Zubiaurre]

Reunida el 20 de juliol, la JCT dictaminà que autoritzava la representació de l'obra per a més grans de 18 anys, sense supressions, però amb la reserva del visat d'assaig general, sota uns «condicionamientos de realización» ben eloqüents dels temors de l'aparell censori: «El montaje, elementos complementarios del mismo, vestuario, ilustraciones musicales, etcétera, no deberá concretar lugar de acción y tiempo».

18. Zubiaurre ironitzava sobre el fet que Jasserot, cap de la Revolució, convoqui l'Estat Major a la «cambra de banderes» (Porcel, 1965: 196) per estudiar l'ofensiva militar contra l'enemic.

A MANERA DE CONCLUSIONS

Tot i que per la manca de més evidències documentals l'estudi sobre la censura en el teatre de Baltasar Porcel només pot oferir una aproximació parcial, la primera inferència que en podem deduir és que la seva dramaturgia «desmitificadora» va ser vista amb algunes reticències, més estètiques que ideològiques, pels censors del règim. En l'àmbit de l'edició, l'«ombrívol to existencial» (Porcel, 1972) d'*Els condemnats* despertà moltes més sospites que no pas l'absurd de *La simbomba fosca*.¹⁹ La crítica als comportaments i actituds característics de la doble moral catòlica d'*Els condemnats* era inadmissible d'acord amb l'ortodòxia censora, mentre que el mimetisme absurdista de *La simbomba fosca* podia ser, si més no, suportable. Això no obstant, és ben simptomàtic que, en l'informe sobre *Teatre*, el censor es rabegés més en la ideologia «rojo-separatista» del prologuista, Joaquim Molas, que no pas en la de l'autor, del qual blasmà únicament la vàlua estètica de l'obra.

Pel que fa a les representacions de textos, en què els censors —alguns, bons lectors, val a dir-ho— esmolaven encara més les suspicàcies per l'abast públic que prenien, la maquinària de la censura vetllà perquè l'espectador no pogués extrapolar la crítica que s'hi feia al context lúgubre de la dictadura franquista, ni tampoc hi quedessin qüestionats alguns dels pilars estructurals del règim, com ara el Cap de l'Estat, l'Església o l'Exèrcit. D'aquí ve que *Història d'una guerra* i *El general* patissin severament el llapis roig dels censors amb retallades de fragments que satiritzaven el patriotisme militar i la deriva del nacionalisme agressiu. Sobretot, *Història d'una guerra*, una peça èpica antimilitarista, molt crítica amb el xovinisme, que, per acabar-ho d'adobar, era muntada per una companyia de «teatre experimental» en el marc d'una programació de prestigi com fou el Cicle de Teatre Llatí i en un espai, el Romea, centre neuràlgic de l'escena catalana de postguerra. Les al·legacions favorables al plàcet esgrimides pel delegat provincial del MIT a Barcelona degueren ser decisives per frenar la prohibició de l'estrena de l'obra en cenacles, d'altra banda, minoritaris, i, de retop, demostren les precaucions de les autoritats «provincials» a evitar cometre errors de càlcul que podien ser improcedents i fins contraproductius per als complexos equilibris de poder local. En tot cas, la insistència de José María García Escudero, director general de Cinematografia y Teatro, a carregar els neulers a la companyia —el Teatre Experimental Català— que havia estrenat *Història d'una guerra* (i no pas a Porcel) és prou significativa. Com ho és, ben mirat, atenent a aquesta lògica d'estira i arronsa, de concessions mínimes i d'arbitrarietats flagrants, que *El general* s'autoritza, amb alguna floreta i tot d'un dels censors (María Luz Morales), perquè es mantenia més o menys en els límits tolerables de la farsa, tot i la ridiculització que s'hi escometia dels alts comandaments militars, mentre que la versió de Rodolf Sirera, que n'accentuava i actualitzava la sàtira amb més virulència, fos prohibida sense contemplacions. Sirera, certament, no era Porcel.

En contrapartida, la peça de teatre èpic *Romanç de cec* passà el corró de la censura sense gaires problemes. No endebades la crítica càustica a l'alienació patriòtera i al bel·licisme devastador per als humils d'*Història d'una guerra* esdevé a *Romanç de cec* més

19. Sobre l'adscripció a l'existencialisme i el context teatral en què va irrompre *Els condemnats*, vegeu Maria Magdalena Alomar (2010b).

aviat al·legòrica, inconcreta i genèrica, «una història senzilla de tres joves que anaren a la guerra i sols en tornà un» (Porcel, 1965: 216). Era, en conseqüència, molt menys perillosa. I tampoc no generaren prevencions les sol·licituds per a representar la nova versió tràgica d'*Els condemnats*, la ionesciana *La simbomba fosca* i la brechtiana *Èxode*, totes tres peces recollides —la segona amb notables correccions— a *Teatre*. Potser, comptat i debatut, contribuï a l'anuència censora —valgui l'oxímoron— el fet que foren reclamades per companyies de projecció molt limitada. Sigui com vulgui, tant en els casos mutilats com en els que no, la censura exercida sobre el teatre de Porcel no deixava de ser, en el fons, una prova més de l'efecte «catastròfic» del franquisme «i tot el seu aparat represor» —per dir-ho en paraules del mateix Porcel (1978)— en la vida cultural i moral de la història catalana contemporània.

ANNEX 1. RETALLADES DEL MECANOSCRIT D'*ELS CONDEMNATS*
PRESENTAT A CENSURA EL 1959 RESPECTE DE L'EDICIÓ IMPRESA

Mecanoscrit presentat a censura	Edició impresa
<p>DONYA PAULA: I bé, i quin senyal la seva visita en aquestes hores?</p> <p>DON RAMON: Són tres coses, Donya Paula. La primera d'elles, desagradabilíssima pel meu cor i per un esperit tan fi com el seu, és la de que és necessari que fem qualque cosa per frenar aquest desordre de Na Margalida del batle. Avui mateix ha tornat de Ciutat, on ha estat una setmana dient que feia exercicis espirituals, però la veritat és que, a una caseta per devers S'Arenal, estava amb En Gaspar Moragues.</p> <p>DONYA PAULA: Senyor! I això és ferest! Mai m'ho hauria pensat d'ella. Ja havia sentit a dir que darrera aquest Gasparot havia perdut el cap. Però fins aquí, Déu meu! Ella, que era una nina que havia estat d'Acció Catòlica... I com ho ha sabut vostè?</p> <p>DON RAMON: Una ànima piadosa m'ho ha dit. I és necessari que ella vingui a parlar amb mi. Això crec que vostè és la més indicada per suggerir-li, perquè jo no tenc ocasió. I si es renega a venir, o persisteix dintre el camí de la deshonestedat, serà l'hora de comunicar-ho a la seva família, i prendre cartes sèries en la qüestió.</p>	<p>DONYA PAULA: I bé, i quin senyal, la seva visita en aquestes hores?</p> <p>DON RAMON: Només una consulta ràpida, perquè no li vull robar gaire temps...</p> <p>DONYA PAULA: Vostè ja sap que mai no fa nosa. (p. 35)</p>

<p>DONYA PAULA: Demà mateix parlaré amb ella. Quin món. Bon Jesuset!</p> <p>DON RAMON: Sí, senyora. Valgui que encara hi ha ànimes senzilles i cristianes com vostè, que lluiten i viuen pel Regne de Déu. I aqueixes ànimes, a la terra, són les que ho passen pitjor. Però ja ho va dir Jesucrist: «El meu Regne no és d'aquest món». El que és vostè, amb el seu senyor...</p> <p>DONYA PAULA: No s'ho pot pensar. He estat una màrtir tota la vida. Si no fos pel consol de la religió...</p> <p>DON RAMON: L'altra cosa és, senyora meva, una que he pensat bé davant el Sagrari: Per diumenge convocaré, junta, i a vostè la faré la presidenta honorària de totes les associacions femenines de la parròquia, seguint essent naturalment presidenta efectiva de les Mares Cristianes. Crec que vostè, pel seu treball i sacrifici, ho ha d'ésser. A més, així se li rendirà oficialment gratitud per tot el que ha fet pel poble.</p> <p>DONYA PAULA (<i>dissimulant l'afalagament</i>): No, Don Ramon, això no pot ésser. No em meresc això. I què dirà la gent?</p> <p>DON RAMON: No en parlem pus. Hi pensi, i ho consulti amb el Senyor. I la darrera consulta, perquè no li vui robar més el temps...</p> <p>D. PAULA: Vostè ja sap que mai fa nosa. (p. 13-14)</p>	
<p>DONYA PAULA: Bé, idò digues-li que entri. (<i>Mutis Maria</i>)</p> <p>MIQUEL: Que voldrà aqueixa ara? Això d'ésser fills de la papissa del poble és molt engorrós. Mentre ella condueix ànimes al cel, naltros hem d'aguantar els rollos.</p> <p>JOANA: Més greu me sap ésser germana d'un perdut.</p> <p>JAUME: I a mi fill d'un contrabandista depravat.</p> <p>DONYA PAULA: Callau! No podeu estar plegats. Això no és germanor.</p> <p>(<i>Entren Na Bet des Mitger i la seva filla, que no diu res. Totes dues de negre i florinyant.</i>) (p. 18)</p>	<p>DONYA PAULA: Bé, doncs digues-li que entri. (<i>Mutis de Maria. Al cap d'un moment entren Na Bet del Mitger i la seva filla, que no diu res. Totes dues de negre i plorinyant.</i>) (p. 41)</p>

ANNEX 2. EXPEDIENTS DE CENSURA SOBRE LES SOL·LICITUDS DE REPRESENTACIÓ D'OBRES ORIGINALS DE BALTASAR PORCEL²⁰

Història d'una guerra (núm. 245-66, caixa 73/09558)

1966: (c.) Teatre Experimental Català de Barcelona; (p.) Xavier Regàs Castells; (d.ll.r.) 2 d'octubre, Teatre Romea, IX Cicle de Teatre Llatí; (d.a.) 14 de setembre.

El general (núm. 101-68, caixa 73/09644)

1968: (c.) Centre Parroquial d'Argentona; (p.) Rafael Martí Montaner; (d.) Angelina Carbonell; (e.) Paulina Valls, Teresa Vila, Catalina Alsina, Carme Colominas, Maria Rosa Masó, Angelina Carbonell, Mercè Lladó, Josep Pallarolas, Josep Castañé, Josep Maynou, Julià Gual, Lluís Casanovas, Ramon Mestres, Joan Catà, Josep Pinart; (d.i.) 29 de febrer; (d.ll.r.) 29 de març, Centre Parroquial d'Argentona; (d.a.) 21 de març.

1973 [adaptació de Rodolf Sirera]: (c.) Falla Miguel Català-Carlos Cervera de València; (p.) Joan Monleon Novejarque; (d.i.) 13 de novembre; (d.ll.r.) temporada 1973-1974, Teatre de l'Ateneu Mercantil de València; (d.p.) 7 de desembre.

Romanç de cec (núm. 92-68, caixa 73/08643)

1968: (c.) Centre Parroquial d'Argentona; (p.) Rafael Martí Montaner; (d.) Angelina Carbonell; (e.) Paulina Valls, Teresa Vila, Catalina Alsina, Carme Colominas, Maria Rosa Masó, Angelina Carbonell, Mercè Lladó, Josep Pallarolas, Josep Castañé, Josep Maynou, Julià Gual, Lluís Casanovas, Ramon Mestres, Joan Català, Josep Pinart; (d.i.) 29 de febrer; (d.ll.r.) març de 1968, Centre Parroquial d'Argentona; (d.a.) 12 de març.

1969: (c.) Tià de Sa Real de Manacor; (p.) Josep Piña Aguiló; (d.) Antoni Mus López; (e.) Maria Gabriela Grimalt, Magdalena Andreu, Isabel Suñer, Miquel Magrner, Josep Lluís Fuster, Llorenç Gelabert, Bernard Martí, Josep Forteza, Josep Piña, Miquel Mascaró; (d.i.) 1 de març; (d.ll.r.) març-abril, Saló d'Actes Fènix de Manacor; (d.a.) 20 de març.

20. Al costat del títol de les obres, indiquem el número d'expedient i la signatura topogràfica. Llegendes: (c.) companyia, (p.) peticionari, (d.) director, (e.) elenc, (d.i.) data de la instància, (d.ll.p.r.) data i lloc previstos de la representació, (d.a.) data d'autorització / (d.p.) data de prohibició.

Els condemnats (núm. 370-68, caixa 73/09684)

1968-1969: (c.) Agrupació Castellitx d'Algaida; (p.) Joan Pizà Simonet; (d.) Nadal Trias Orell; (e.) Onofre Vanrell, Micaela Sastre, Jordi Juan, Gabriel Oliver, Maria Jaume, Pere Fullana, Guillem Oliver, Miquel Vidal, Maria Sastre, Catalina Gómez, Cànida Martínez, Antònia Garcías, Jordi Oliver, Jordi Llaneras, Francesca Miralles, Rosa Pericàs, Joan García, Andreu Gelabert, Gabriel Oliver B. i Llorenç Oliver; (d.i.) 15 de novembre; (d.ll.p.r) entre el 22 de desembre i 6 de gener, durant les festes de Nadal, Teatro de la Acción Católica d'Algaida; (d.a.) 3 de desembre.

1971: (c.) Nostra Terra de Palma de Mallorca; (p.) Josep Riera Caldentey; (d.) Maurici Gallardo; (e.) Maurici Gallardo, Ferran Valls, Pere J. Abraham, Jaume Estarellas, Alfons Simó, Ramon Trillo, Gabriel García, Catalina Ribas, Isabel Llaneras, Joana-Anna Tugores, Maria Llaneras, Empar Sedano, Catalina Pujol i Catalina Bonnín; (d. i.) 23 de febrer; (d.ll.p.r.) segona quinzena de març, Saló Catequístic de Son Espanyolet; (d.a.) 4 de març.

1972: (c.) La Farsa de Berga; (p.) Agrupació Teatral La Farsa, Casal Parroquial; (d.) Daniel Tristany Soler; (e.) Daniel Tristany, Maria del Carme Peix, Maria Teresa Xandri, Josep Farguella, Ramon Casafont, Josep Antoni Sales, Glòria Pons, Jaume Cussà i Miquel Moya; (d. i.) 9 de març; (d.ll.p.r.) 26 de març, Círculo Familiar Recreativo de Manresa; (d.a.) 17 de març.

1972: (c.) Alumnes de 6è curs Instituto Nacional de Enseñanza Media (mixt) de Manacor; (p.) INEM de Manacor; (e.) Alumnes de 6è curs del INEM de Manacor; (d.i.) 15 de desembre; (d.ll.p.r.) març de 1973, Teatre de Manacor i comarca; (d.a.) 26 de desembre.

La simbomba fosca (núm. 33-71, caixa 73/09826)

1971: (c.) Agrupació Dramàtica del Club de Joves de Tarragona; (p.) Anna Maria Balaña Dubois; (d.i.) 20 de gener; (d.ll.p.e) 14 de febrer; (d.a.) 16 de febrer.

Èxode (núm. 351/73, caixa 73/10037)

1973: (c.) Agrupació Escènica de l'Ateneu de Tàrrrega; (d.i.) 22 de juny; (d.a.) 20 de juliol.

BIBLIOGRAFIA

- ALOMAR VANRELL, Maria Magdalena (2009): «El teatre de Baltasar Porcel. Panoràmica general». *Lluc*, núm. 870 (octubre-desembre), p. 20-24.
- ALOMAR VANRELL, Maria Magdalena (2010a): «El teatre a Mallorca: entre la utopia i la supervivència». FOGUET, Francesc / SANTAMARIA, Núria (ed.): *La revolució teatral dels setanta*. Lleida: Punctum & GELCC, p. 37-81.
- ALOMAR i VANRELL, Maria Magdalena (2010b): «Estrena i recepció d' *Els condemnats* ». *Randa*, núm. 64, p. 69-76
- ANÒNIM (1966): «Clima de disgusto ante la sesión de hoy del Ciclo de Teatro Latino», *La Vanguardia Española*, 2 de octubre, p. 35.
- ARBONÈS, Jordi (1973): *Teatre català de postguerra*. Barcelona: Pòrtic.
- BENEYTO, Antonio (1975): *Censura y política en los escritores españoles*. Barcelona: Euros.
- CABRÉ MONNÉ, Rosa (1997): «Nota». PORCEL, Baltasar. *Les màscares*. Barcelona: Proa, p. 567-593.
- COCA, Jordi (1978): *L'Agrupació Dramàtica de Barcelona. Intent de Teatre Nacional (1955-1963)*. Barcelona: Institut del Teatre.
- CUETO, Miguel (1966): «*Historia de una guerra*, de Baltasar Porcel, por la compañía 'Teatre Experimental Català' del C. C. de Sant Lluç». *Solidaridad Nacional*, 4 d'octubre, p. 15
- ESPRIU, Salvador (1995): *Primera història d'Esther*. Edició crítica a cura de Sebastià Bonet. Barcelona: Centre de Documentació i Estudi Salvador Espriu, Edicions 62.
- FÀBREGAS, Xavier (1990): *Teatre en viu, 1973-1976*. Edició a cura de Maryse Badiou. Barcelona: Institut del Teatre.
- GALLÉN, Enric (1990): «Teatre Experimental Català. Història d'un projecte singular». *Pausa*, núm. 4 (juliol), p. 23-26.
- GALLÉN, Enric (2005): «Dramaturgs sense tradició. A propòsit de la 'generació del Premi Sagarra' ». *I Simposi Internacional sobre Teatre Català Contemporani. De la transició a l'actualitat*. Barcelona: Institut del Teatre, p. 103-128,
- GUBERN, Román (1981): *La censura. Función política y ordenamiento jurídico bajo el franquismo (1936-1975)*. Barcelona: Península.
- MARFANY, Joan-Lluís (1988): «El realisme històric. El teatre». MOLAS, Joaquim (dir.). *Història de la literatura catalana. Part Moderna*. Vol. 11. Barcelona: Ariel, p. 257-262.
- MOLAS, Joaquim (1965): «Pròleg». PORCEL, Baltasar. *Teatre*. Palma de Mallorca: Daedalus, p. 7-25.
- NADAL, Antoni (2008): «El teatre de Baltasar Porcel». *Caràcters*, núm. 42 (gener), p. 30.
- PORCEL, Baltasar (1959): *Els condemnats*. Palma de Mallorca: Moll.
- PORCEL, Baltasar (1965): *Teatre*. Palma de Mallorca: Daedalus.
- PORCEL, Baltasar (1972): «No a Munich». *La Vanguardia Española*, 19 d'agost, p. 9. Reproduït a PORCEL (1997: 412-415).
- PORCEL, Baltasar (1978): «Cultura y libertad». *Destino*, núm. 2.111 (23/29 de març), p. 20-21. Reproduït a PORCEL (1997: 498-502).

- PORCEL, Baltasar (1997): *Les màscares*. Barcelona: Proa.
- PORCEL, Baltasar / VILLALONGA, Llorenç (2011): *Les passions ocultes. Correspondència i vida. Epistolari complet (1957-1976)*. Edició, pròleg i notes de Rosa Cabré. Barcelona: Edicions 62.
- ROSSELLÓ, Ramon X. (1997): «Al voltant del teatre de l'absurd en el teatre català de postguerra». BENOIT, Claude *et al.* (ed.). *Les literatures catalana i francesa al llarg del segle xx*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 271-293.
- SÀBAT, Antoni (2010): *El Palau de la Música Catalana. Els anys de la repressió franquista 1936-1975*. Barcelona: Edicions de 1984.
- SIRERA, Rodolf (1997): «Pròleg». PORCEL, Baltasar. *Les màscares*. Barcelona: Proa, p. 11-24.
- VALL I SOLAZ, Xavier (1994): «Aproximació a la influència de l'existencialisme en la literatura catalana de postguerra». *Els anys de la postguerra a Catalunya (1939-1959)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, p. 59-72.
- VIDAL, Miquel Àngel (2007): «Els inicis literaris de Porcel: *Els condemnats*». *Lluc*, núm. 856 (març-abril), p. 16-17.

RESUM

Els expedients teatrals conservats a l'Archivo General de la Administración d'Alcalá de Henares sobre algunes de les obres de Baltasar Porcel revelen els tràmits, els procediments i els paràmetres que hi aplicava l'engranatge censori franquista. Aquest estudi analitza el contingut de les sol·licituds d'edició d'*Els condemnats* (1959), *La simbomba fosca* (1962) i *Teatre* (1965), i també de representació d'*Història d'una guerra*, *El general*, *Romanç de cec*, *Els condemnats*, *La simbomba fosca* i *Èxode*, en aquest cas presentades per diverses companyies durant el període de 1966 a 1973. Els censors vetllaren perquè els textos que es volien publicar o representar s'adiguessin a l'ortodòxia ideològica i moral del règim franquista; en aquest sentit, es mostraren amatents a censurar les peces que, de manera explícita o implícita, permetien extrapolar la crítica que s'hi feia al context lúgubre de la dictadura franquista o que directament atemptaven contra els pilars estructurals del règim, com ara el Cap de l'Estat, l'Església o l'Exèrcit.

MOTS CLAU: Censura, règim franquista, teatre català, Baltasar Porcel.

ABSTRACT

The Plays of Baltasar Porcel and Francoist Censorship

The theatrical records housed in the Public Record Office of the local government of Alcalá de Henares concerning some of the works of Baltasar Porcel reveal the formalities, procedures and parameters laid down by the machinery of Francoist censorship. The present study analyses the applications to publish *Els condemnats* (1959), *La simbomba fosca* (1962) and *Teatre* (1965), and also the requests for permission to stage *Història d'una guerra*, *El general*, *Romanç de cec*, *Els condemnats*, *La simbomba fosca* and *Èxode*, which were made by various companies from 1966 to 1973. The censors ensured that works for publication or performance adhered to the orthodox ideology and morals of the Franco régime, so they were quick to censure those that, explicitly or implicitly, contained veiled criticism of the Francoist dictatorship or directly attacked the pillars of the régime, such as the Head of State, the Church or the army.

KEY WORDS: Censorship, Franco régime, Catalan theatre, Baltasar Porcel.